

Pastaba.

Savo Jonuku, parāšęs jį pavās. 1900 Mt., norėjau parodyti ypatingą Lietuvių gyvenimo sritį, kaip aš tąją pažinau ir ištyriau. Pāgrindu tām pasirinkau tas āpeigas, kurias Lietuviai pildydavo, saulei augštiausiai užkopus ant dangaus. Ant šito pāgrindo pasistėngiau vaizduoti žymius Lietuvių tipus ir abiejų gimtių draugāvimą. – Aplinkybių vertiamas Jonuką leidau pirmą kartą į žmones (1908 m.) labai pasiskubindamas, nors jis buvo gana dār taisytinas. Didiojo kāro laiku atlikau tą mān ilgai rūpimą dārbą. Ir manydamas, kad tuo tārpu veikalo nebegalėčiau daug gėrinti, leidiu jį taip naujai į viešumą. Iš jo tītulo, kurs seniau buvo Jonuks mergų bijas, palieku tik pirmąjį žodį. Rodos toks, koks veikalas dabar yra, jis daugiau negu ligšiol reikš mūsų raštijoje, ir nebegalės pasilikti neatbota, kad jis turi ypatišką savo svarbumą.

Tilžėj 14 - Kovo 1920 - mts.

Vydūnas.

Vaidykla

Ūkininko nāmas ir kiemas.

Laikas

Joninės palei Nāmumą prie Rambyno 1880-mts.

Veikiamieji asmenys.

Jogaudienė, ūkininko - vaito (šaltyšiaus) pati;

Mārė,

Urtė, – jos dūkri - dvi;

Švintas, pākaimio ūkininkas;

Jonukas, jo sūnus;

Ānė Kilšiutė,

Erdmė Kilšiutė,

Jurgis Lekšukas,

Ilsė, jo sesuo,

Gryta Valkikė, – Jaunimas;

Kalvutienė, labai dievota artimėsnė Švinto kaimynė;

Barbutė, jos dukra;

Keli kiti bernėliai ir kėlios mergaitės;

Keli vyrai (nešini ugnimi).

Mergaitės yra kasas aplink gālvą sudėjusios, juodos sāmatos raištėlį su baltu, regztu krašteliu po jomis parišusios, taip kad užpakalyj dār ilgi galai kyboja. Ant galvos uždėtas rūtų vainikėlis, kaip koks džadėmas. Kojos apautos baltais autais ir žemomis juodomis korpėmis. – Kėlios mergaitės dėvi žalią arba raudoną vystą, tūlos vien baltąjį pāpetį su apsiuvinėtais petiais, rankovgaliais ir apykaklėmis. Marginės yra languotos arba dryžuotos. – Moteros dėvi tokias-jau margines ir pāpetius, bet turi ant galvos muturą arba kyką.

Vyriškieji dėvi šventos dienos drabužius: mėlyną jāką ir šviesias kėlines.

Dešinė ir kairė skiriama iš vaidintojų vietos.

Kas vaidintojams pasākoma, tėra tik patarimai.

I - Veiksmas

Vaidykla

Lietuvio ūkininko kambarys. Gilumoj ir kairėj durys. Šale durų kairėj lig kertės žalių puodų krosnis. Dešinėn nuo durų gilumoj didelė spinta tamsi, mėlynai-žalia, su raudonomis žvaigždutėmis. Šale jos lentyna su rykais. Dešinėj sienoj lāngas su baltais užkabais. Priešakyj didelis senoviškas stālas su didiomis pastalėmis ir pakojomis. Prie sienos suolas su atkaltimi. Šale stālo kėlios medinės kėdės. Po kairės kėlios tokios-jau kėdės. Ant jų atkaltių uždėtos gijos. Kėdės taip-jau dažytos kaip stālas, spinta ir suolas. Viena kedė šale durų gilumoj.
Mėdiai arti lango patamsina kambarį.

I - Reginys

Jogaudų Mārė, Ānė Kilšiutė.

Kambarys apytamsis. Šviesa tik iš po mėdių pro lāngą sklysta į vidų.

Mārė

sėdi visai priešakyj šale stālo ir audia juostą, apmatus ištempusi ant dviejų kėdių. Valandėlę audusi, ji pakelia gālvą ir klausos, dėda juostą į šalį, apkloja ją drobe ir ima gijas vyti. Pažvelgusi į lāngą, padeda kāmūlį ir atveria lāngą. Tada vėl pasiima gijas.

Ānė

įeina, pasilieka stovinti prie durų ir, prasižiūrėjusi nepaprastoj kambario tyloj tāria

Iš tikrujų! Ji namiej prie dārbo, kaip jau numaniau. O koks gražus šis Jono vākaras! Oras skanus kaip lelijų kvāpas. Nāmunas be jokios bangėlės. Visas jaunimas eina upėn. Irkluos ir dainuos. O tu, Mariut, tše sau viena dirbi!

Mārė

Katras savaip smagumo ieško.

Ānė

Bet ką čia nusitvėrusi? Ar pirma ne kita - ką turėjai? Parodyk!

Ji priėjusi pakelia užklotąją drobę

A! – numanau. Juosta. Daili bus! Ar tai Urtėlei?

Mārė

O kai!

Ji atsisėda, jeib vėl austų.

Ānė

Pasidžiaugs be abejonės.

Mārė

O aš dar kuo-daugiau. Begālo malonu dirbti, kas gražu.

Ānė

Bet kad vis reikia vienai būti?

Mārė

Kaip nuo sesers ir paslėpsi? Jai išėjus tik tegaliu austi.

Ānė

atsisėsdama

Berods. Bet sakyk, Mariut, ar tu ir iš širdies linksma taip sau viena būdama?

Kvatojimas

už vaidyklos girdėti.

Ānė

Jau ir eina prošalį! O kaip jie linksmi!

Mārė

Linksmi? Juokias. O kažį ar ir visumet linksmas, kurs juokias?

Ānė

Rodos. Lėkšų Jurgis juokuoja nuolatai. O jis yra ir tikrai linksmas.

Mārė

Aš jo juokų nemėgstu. Tušti niekai. O kartais taip baisiai sumeluoja.

Ānė

Tai ir tu jį nuteisi?

Mārė

Sakau, kaip suprantu. Pagyrimo jisai tikrai nėra vertas.

Ānė

Aš visai mielai su juo pasišneku. Visokio linksmo žino pasakyti!

Mārė

Ne jau-gi ir tu, kaip tūlos kitos merginos.

Ānė

Mariut! Tik nieko pikto tame nėra! O tu mán taip!

Mārė

Jau tave užgāvo?

Ānė

Ar neturėtu? Tarsi jo pamilusi būčiau. Linksma su juo. Tai visa. O pagaliaus matysi, kad jūsu Urtėlė tekės už jo!

Mārė

Ir visai gana! Tokio pliuškio jai ir jau reikėtu! Aš su juo gyvėnt nenorėčiau.

Ānė

Tau tiktų gāl ir nebylys!

Mārė

Tikrai geriau negu toks plapa!

Ānė

Arba sakytume ir – Švintų Jonuks!

Mārė

māžumą jautriai

Švintų Jonuks? – Kodėl?

Ānē

Ir dār klausī! Būk nieko nežinanti! Visi kalba apie Jonuką mergų bijanti! Tas perdaug nesuplepēs.

Mārē

Tai užmānē koks išdykēlis, ir dabar visi jį prāvarduioja. Kiek aš matiau, jis labai išmintingas, doras bernēlis, o ne pliuškis.

Ānē

Na, ar nesakiau! Reiks jį tau piršti ir tiek!

Atskamba **daina**¹ iš tolimos:

Vai kilau, kilau! Vai ir iškilau

Iš Kyrijos miestužio ant kadagio laivužio.

Eitiau pasiklaust senos motiutės,

Kurlink statyt irklužį? Ir kurlink kreipt laivužį?

Abi klausosi.

Nuskāmba daina.

Ānē

Tai ir jau irstinėjasi. Maniau tave vadinti drauge, o tada abi pasiliksiv. Eik, nors pasižiūrēsiva! Gražu, kad jaunimas laivėliais plaukia Nāmunu!

Mārē

Kaži ar ir galėčiau! Vienas turi būtinai namiej pasilikti.

Ānē

Galukas tiktai lig kranto! Netrukus grįši. O ir visai gerai matyt, kad kas į kiemą eina. Ar nėra nei vieno namiej?

Mārē

Motynėlė darže.

Ānē

Na tai-gi! Tai ir gāliva eiti. Tavęs - dėl atėjau. O turėčiau gāl pasilikti visai viena. Eik! Meldiama!

Mārē

slėpdama juostą pastalyj

Tai ką jau veiksiu! Eisiu! Eisiu! Nors pasiskubinti reikės!

Abi išeina pro duris gilumoj.

2-Reginys

Kalvutienė, Jogaudienė.

Jogaudienė

dār būdama už durų kairėje

Tik eiki, eiki! Palūkėsi valandėlę!

---

¹ Gaida šitoji:

Kalvutienė

apsitaisiusi susirinkimui baltu muturu ant galvos ir balta drobe ant petių, tamsia margine (juodine), baltais autais ir juodomis korpėmis; rankoj laikydama giesmių knygą, baltą skepetėlę ir kelis mentuko lapus, įeidama

Tik užtrukt nenorėčiau, širdyti. Veikiau dār kart ateisiu.

Jogaudienė

Bet kām bereikalingų žygių

lėjusi žvalgydamos

Maniau mergėlė tše, o jos nėra.

Kalvutienė

Visaip mār tinka, balandėle! Ir niekas neapsunksta. Tai nueinu, tai ateinu.

Jogaudienė

Bet nors atsisėski! Pasiilsėsi. Pasišnekėsi.

Kalvutienė

atsisėsdama

Tik, sesyt, mār reikia skubinties. Norėčiau mielai dār pirma pasikalbėti su sakytoju. Manyk, visi pagiriškiai bus: Burklys ir Burklienė, Vaitšys su savo dukterimis, Švintas su savo Jonuku, mano mergėlė ir daug visokių. Ypatiai garsus šįkartą svėtias. Visai nepasakysi, kiek tas žmonių jau yra privertęs. Kaip tikras Eliošius. Jau kartais tvirtai tikiu, kad ir gyvas į dangų pakils.

Jogaudienė

Iš kur jisai? Visai nei nežinau, kurs bus?

Kalvutienė

Oi, tu žuvytė! Atneša jiems šventą žodį kuone į namus, o nei nežino, iš kur. Na, iš Lazdynų krāšto.

Jogaudienė

Tai bene Kukaitis? Ar ne?

Kalvutienė

Na žinoma! Kukaitis, širdėle, Kukaitis!

Jogaudienė

O gi šitu laiku? Šiaip tik tėra susirinkimų, kad žmonės apsidirbę!

Kalvutienė

Mūsų Kukaitis keliauja ir kitais laikais. Vis tada, kad dvāsia rāgina. Didis jo uždavinys! Mat, kokia pagonija! Dār dėgina Rāganas Joninėms! Bet jis Eliošius. Jis juos pamokys! Ir dabar, balandėle, skubysiu, jeib dār prieitau! –

Eina iki durų ir atsigrėžusi tāria

O jūsų tik nors vienas turėtų taip-gi nueiti!

Jogaudienė

Reik dārbus atlikti. Rodos tai svabiau.

Kalvutienė

Tik nekalbėk, sesyt. Jau ištikrųjų reik pabijot, kad dār neiškope iš pagonijos. – Kaip tše bus su išgānymu! Apmāstyk, širdėl, apmāstyk! Bet taip visumet kalbėjo svieto vaikai. Nenumāno, kas pareina iš iš augštybės! – Bet jei nepamirštiau, dėl to kiaulių žėnklo ateisiu dār kartą kiek vėliau.

3-Reginys

Švintas, Kalvutienė, Jogaudienė.

Švintas

tuo tārpu duris atvėrdamas ir Kalvutienę sutikdamas

Na, na kaimyne, beveik ir susitrenkėva! Ko taip jau skubinatės? Dār daug laiko!

Kalvutienė

spiaudo

Nusigandau! Taip netikėtai. Labai norėčiau pirma dār pasikalbėti su svietiu vienu. Paskui nebėra prieinamas.

Švintas

Tai ir neužtrukysiu. Eikite, kad neprarastūte ir nei vieno šventųjų jo žodių!

Kalvutienė

Ir yra teisybė! Švintas jojo ir kiekvienas žodytis. Pasilikite sveiki!

Išeina.-

4-Reginys

Švintas, Jogaudienė

Švintas

Tai ir tik dabar tegaliu pasveikinti šeimininkę!

Duoda Jogaudienei ranką.

Jogaudienė

Alvieną dalyką savo laiku.

Švintas

Šaltyšiaus rodos nenamiej? Norėjau ženklėlio! Gabėsiu rytoj galvijį į turgū.

Jogaudienė

Kaži, kur šįvākar užkliuvo! Būdavo išeidamas kelis palikęs, ir mergėlės galėjo išrašyti. Tik šįkart nieko. Ir negrišta. Bet todėl rodos ir nebegāli ilgai beužtrukti. – Atsisėskite nors māžai valandėlei!

Švintas

atsisėsdamas

Ir galėčiau kiek dār paviešėti. Bet ir tik valandėlę. Vaikas pasiliko lauke vieškelyj.

Jogaudienė

Pavadysime ir jįjį įeiti į vidų!

Švintas

Jau test! Nėra m̄n, kuo gaišyties. O jis mielai sau vienas.

Jogaudienė

Sākė Kalvutienė, kad einate abu į susirinkimą.

Švintas

Ką veiksi neėjęs! Vaikas turi priprasti prie žmonių. Žinote, koks jis ypatingas. Motynėlei pamirus, nebenori motriškos namuose. Visa pats atlieka. Valgį vėrda ir apsilobia, jeib tik nereikėtų tarnaitės. O būtų laiks apsivesti. Norėčiau ūkį paduoti. Jau pasunksta m̄n. O j̄m apsivėdus, būtų abiem smagiau. Be motriškos namai tarsi be židinio. Tai ketu j̄i vesti po susirinkimus. Velionė eidavo, ir jis su ja. Todėl ir dabar sutiko eiti. Gāl būt, kad kas sutaps.

Jogaudienė

Ir įstabu, koku jis pasidārė.

Švintas

Rodos, kad ir negalėjo būti kitaip. Turėjome mergą, kaip m̄žas buvo, kuri j̄i visaip ėrzino. O jis staigios prigimties. Supykdamo, kad būt galėjęs plyšti. Ir draudėme megėlę, bet ji vis savašias. Tai nuo to laiko negāli kęsti mergų. Vis m̄no, jos j̄m patytias dārantios. Tik motynėlę labai mylėdamo. O pasakyk apie j̄a kokį nors gėrą žodėlį, j̄m tuoj ir labai įtiksi.

Jogaudienė

Tai tik kvieskime įeiti. Lauke vienām stovėti ir turi nusibosti.

Švintas

Jis kartais net kiauras dienas sau vienas.

Jogaudienė

M̄n jau ir žingeidu su juo vėl sykį pasišnekėti. Visai nebeatmenu, kuomet su juo susiėjusi.

Švintas

Švintas

Nešnekrus jisai. Bet galėtų dār palaukti ir šišon, kol neprasidės susirinkimas. Patsai turiu dār žygį į Dāžinį. Ketu kalbėti su juo dėl pėlkės.

Jogaudienė

Ar jis m̄nė kasti?

Švintas

M̄nė. Bet nesulygova anuokart. Labai skubinosi!

Jogaudienė

A – atmenu. Sākė, būk dėriš su kuo-nors dėl jos.

Švintas

Tai gāl lygsta dār su kitu. Kaip m̄n tai netiktų. Reiks netrukus ištirt. Ir tuojau tai eisiu. Sudiev!

Eina.

Jogaudienė

Sudievu!

Ji užveria jām išėjus duris, pro kurias dienos šviesa liejosi į kambarį.

5-Reginys

Jogaudienė

viena stovėdama, susimąstiusi

Visokių yra žmonių ant žemės! Tai ta Kalvutienė, tai vėl Švintukas.

Atsigręžusi ir pamātiusi verpalus

Kur tik ir Mariutė padingusi! Pamesti verpalai.

Pažiūri nuvbytas gijas

Berods – ta tamsa mūsų stuboj. Reik žiburio, nors lauke dār visai šviesu.

Ji klausos.

Įeina ištikrųjų. – Jonuks, kurs būk mergų bijas. Pašiepia jį. O tūloji tur-būt ir pasidžiaugtų, jām pažvelgus į ją. Dailus vaikinys jis yra. Ir gana ypatingas. Ne nuostabu, kad merginos kalba. Mūsų Mariutė jām tikrai prilinktų.

6-Reginys

Jonuks, Jogaudienė

Jonuks

atveria pamažu duris ir įėjęs pasilieka prie durų ir sako tąsiai

Lābą vākarā!

Jogaudienė

Lābą vākarā!

Māžumā palūkējusi

Žengkite, prašau, artyn!

Jonuks

negreit

Liepē tėvas palaukti dēl to žēnklo.

Jogaudienė

Galētūte tai ir atsisēdē.

Jonuks

ateina palengva į priešakį ir atsisēda už stālo dešīnėje.

Jogaudienė

pasiēmusi kēdē atsisēsdama netoli jo

Smagiau viešēti sēdint.

Jonuks

nieko neatsakydamas žymiai traukiasi su savo kede nuo jos.

Jogaudienė

pasišypsojusi ir tylējusi bando jį šnėkinti

Nedažnai einate į žmones?

Jonuks

taipo-jau akies mirksnį tylējęs

Ne – é!

Jogaudienė

pamašiusi, ką vėl paklausti galėtų

Ir susirinkimuose nesilankote dažnai?

Jonuks

vis mažumą palūkėjęs

Ne – é!

Jogaudienė

Tai tur-būt niekur mielai nenuėinate?

Jonuks

Ne – é!

Jogaudienėz

O kodėl tai? Ar nežinote?

Jonuks

palaukęs

Ži – nau.

Jogaudienė

Tai gāl išpāsakotūte?

Jonuks

Nėra – ko.

Jogaudienė

Bet priežastį gālite pasakyti.

Jonuks

Galiu.

Jogaudienė

O kuri būtų toji?

Jonuks

Nemėgstu paikumų.

Jogaudienė

Kas pamėgs paikumus! Bet ar jau todėl reiktų neeiti į žmones?

Jonuks

tąsiai

Kur daug žmonių, tše daug ir paikumų.

Jogaudienė

Ar jau taip? Kur sužinojot?

Jonuks

Kur daug žmonių, tše daug ir merginų.

Jogaudienė

Bet merginų tik ir visai nepažįstate.

Jonuks

Geriau pažįstu negu m̄n miela.

Jogaudienė

Tikra tai naujiena.

Jonuks

Ar manęs nelaiko visumet ant juoko?

Jogaudienė

Tai ir niekumet neapsivesite?

Jonuks

Ne – é!

Jogaudienė

Ar tik neapsiriksate?

Jonuks

Ne – é!

Jogaudienė

Bet jūsu tėvas to labai norėtu.

Jonuks

Ir visaip mane vertia!

Jogaudienė

Tai tik ir paklusite?

Jonukas

Ne – é.

Jogaudienė

Bet pagaliaus namuose tik reikės motriškos? Matysite!

Jonuks

m̄žumą karštiau

Kad tu mergu ir visai nebutu! Užsikarsiu dar viena ir krims mane visa amziu.

Tylu.

Jogaudienė

uz skepeteles sau juokiasi, po valandeles sako

O gal bus dar visai kitaip. Bet reiks žiburį padegti. Tie mediai prie langų, tai pirm laiko stuboj tamsu.

Jonuks

sau žvelgia tylėdamas

Jogaudienė

eina durysna kairėn, tad atsigrežia

Kaip tik pamenu, kad šiandien Jono vakaras. Tai vyriškiems pridera žiburį padegti. Ar ne malonėtute –?

Jonuks

pakildamas

Padegsiu! – – Tik – ar?

Jogaudienė

duris atvėrusi

Ar kas – dār žinotina?

Jonuks

Rodos – tai ką reiškia –?

Jogaudienė

Vien tiktai géra. –

Rodo pro duris į antrą kambarį

Tše ir senasis mūsų žibintas. Pasiimkite ir įsineškite!

Jonuks

eina pro ją, ir atneša iš antro kambario žibintą (žibintuvą) ir pastato šale stālo.

(Kaip žibintas išrodo, matyt . šio rāšt. puslap.)

Jogaudienė

tuo tārpu

Dabar ateikite ir pasiimkite šakalių nuo židinio.

Ji eina.

Jonuks

pastato žibintą ir mėgina jį augštiau ir žemiau įtaisyti.

7-Reginys

Ānė Kilšiutė, Jonuks.

Ānė

pro vidurines duris įėjusi

Dabar ir jau visai tše tamsu! Kodėl tu mār pabėgai Mariut?

Tylu.

Ānė

ateina į priešakį prieš Jonuką

Nors ākys dār nepriprātusios, bet – tu tik tše?

Jonuks

prie žibinto atsitiesia ir pažvelgia į ją.

Ānė

Ar manai, kad aš tavęs nematau?

Ji artyn prieina.

Jonuks

traukiasi.

Ānė

Nori pasislėpti? Kad nutvérsiu –

Ji prišokusi nutveria Jonuką ir staiga traukiasi atgal

Mariut! Ar ne tu?

Jonuks

tašiai

Ne – é.

Ānė

Kas – tai?

Akies mirksnį pastovėjusi, ji sprūsta laukan.

Jonuks

Ar jau pakvaišusi ar kaip!

8-Reginys

Jogaudienė, Jonuks.

Jogaudienė

pro duris kairėje

Na, ar neateinate?

Jonuks

tašiai

At – ei – nu.

Jis eina į kambarį po kairės.

Jogaudienė

angoje

Ten yra dėrvos šakalių. Uždegkite! Tik žinote, kaip dāroma?

Jonuks

antrame kambaryj

Ži – nau.

Jogaudienė

sau

Tai – ar-gi nenumanytų, ką reiškia šiandien ugnį uždegti? Taip manęs klauso! Ar gāl su noru visa darytų?

Jonuks

Įeina su vienu dėgantiu šakaliu ir su visa sauja šakalių. Jis įspriaudia jų vieną po geležine plunksna ant židinio rāto (lanko), uždega jį, ir kitus, kad pagaliaus dėga keturi. Tada jis iškelia žibintą kaip reikia augštai.

Jogaudienė

O kaip jūs tai gražiai padaryti mokat!

Jonuks

Nėra ko – mokėt.

Jogaudienė

O tik tur-būt kartą kas parodęs –

Jonuks

Tėvėlis.

Jogaudienė

O dabar dārēte mān paliepus?

Jonuks

Rodēs – liepē – motynélē.

Jogaudienē

Ar kartā ir pasākē, kā visa-tai reiškia?

Jonuks

Tur-būt!

Jogaudienē

Tai ir žinote?

Jonuks

Ne – é!

Jogaudienē

Daug géro reiškia, kad pasiseka!

Jonuks

Daug géro reiškia? – Neatmenu. – Bet gāl –?

Jogaudienē

Tikrai nieko blogo! – Dabar gražu kambarij, kaip šventei. – Mat, kaip déga!

Jonuks

su nepasitikėjimu

Aš – gāl – tik – nematau – viso?

Jogaudienē

sau šypsodama

Ei nieko! O dabar rodos tuoj ir pareis tėvas – ir-gi jūsu.

Jonuks

kreipdamos į savo vietą

Palauksiu –

Jogaudienē

Nors Mariutė susivoktų! – Turiu eiti. Ugnis déga vakarienei.

Jonuks

Mān tinka, vienām būt.

Atsisėda.

Jogaudienē

Taip? Na, mansdėl!

Ji eina kairėn.

Jonuks

sau

Tegul ir viso-ko reiškia! Manęs nepririš!

9-Reginys

Mārē, Jogaudienē, Jonuks.

Mārē

īžengdama stēbisi

Kas tai tše taip gražiai –?

Pamātiusi Jonuką

A! – Lābą vākarą!

Ir tuojau pasiima dārba.

Jonuks

vos mažumą atsigrėžęs

Lābą vākarą!

Jogaudienē

ī Mārę

Kur ir buvai taip ilgai?

Mārē

Kilšių Ānė išviliojo. Jaunimas laivuose. Irstinėjasi, dainuoja. Tai žiūrėjova.

Jogaudienē

O mūsų svėtias jau visą valandėlę vieši.

Jonuks

Nepailgo.

Mārē

Ir paėjau, Ānei nieko nei nesākiusi. Dabar gāl manęs pasiges.

Jogaudienē

Tur-būt nepaklys! Bet reiks vakarienę taisyt ir – svėtiui pavaišint.

Jonuks

Aš – pavālges.

Jogaudienē

Būtų mums garbė, kad dār kart valgytūte ir su mumis.

Jonuks

Esu tik ūkininko vaiks.

Jogaudienē

Mums pilnai pakanka.

Išeina.

10-Reginys

Mārē, Jonuks.

Jonuks

sėdi žiūrėdamas priekin ir nesirūpindamas Mārė.

Mārē

šale, savaip dirbinėja ir kartotinai pažvelgusi ī Jonuką pagaliaus prataria

Jūs nemielai einate su jaunimu!

Jonuks

visumet tāšiai

Ne – é!

Mārē

Ir aš ne! –

Patylējusi

Bet ar ne kartais norisi pasikalbēti su vienu-kitu?

Jonuks

Ne – é!

Mārē

po valandélēs

Ištikrujū – ir aš mieliausiai viena.

Jonuks

ī jā pažiūrējēs vėl atsigrēžia priekin, tad sāko

Tiktai vienām éstant atplaukia géros mintys.

Mārē

Ne visumet.

Jonuks

Gana dažnai.

Mārē

Gāli būt, kad netingi, bet dirbi!

Jonuks

Kas tingēs!

Tylu

Mārē

Džiaugsmā žmogus berods visumet jautia, dirbdamas naudingā dārba.

Jonuks

išlengvo visiškai atsigrēžia ī Mārē, ir taip sėdėdamas, tāria su svarbumu

Teisybė tai – ištikrujū! Pilna teisybė

Mārē

Ar jūs tai ir patyrė?

Jonuks

Ir kiek patyrės, ir kiek iš motynélēs išgirdęs.

Mārē

O kaip ji sakydavo?

Jonuks

labai išlengvo

Tai kaip? – Jonukai, dirbki, sakydavo – –

Susimąstęs nutyla.

Mārė

po valandėlės

O kodėl reikia dirbti? Ar to nesakydavo motynėlė?

Jonuks

O ta motynėlė! – Taip sakydavo: Jonukai, dirbki! Darbe suglausta visa žmogaus palaima. Ar vargingas, ar turtingas, taip ji sakydavo, dirbki ir būsi palaimingas.

Mārė

Jūsų motynėlė tur - būt buvusi labai išmintinga ir miela motynėlė.

Jonuks

labai nudžiuges, bet greit

Tai-gi! Tai-gi! Nujautiate! Suprantate!

Mārė

Susijęs su geru žmogum, ir netyčia ištari, ką širdis įsako.

Jonuks

palūkėjęs

Taip – tikrai yra. – Tiktai – kad ir vis būtų tokių žmonių! -

Mārė

Nėra jų daug – berods. Ir nesusieidamas su tokiais, veikiau tyli.

Jonuks

labai išlengvo

Ir aš todėl turiu tylėti.

Mārė

lūkėjusi

Kad žmonės tik prasitartų, kaip jie širdij jautia, tada būtų labai malonu pasišnekėti.

Jonuks

tylėjęs

Žinotų tuomet viens kitām ką ir pasakyti.

Mārė

Aš kartais visai nuoširdiai geidiu draugos arba draugo, kurs užjaustų visus mano džiaugsmus ir skausmus.

Jonuks

susimąstęs

Tokia mām buvo mano motynėlė.

Mārė

Ji tur-būt ir vis tardavo, kaip jos širdis jai liepė.

Jonuks

Taip ji kalbėdavo ištikrujų. Tarsi būtūte ją pažinusi. Senai jau ilsis!

Mārė

Ir tik pamanydama apie ją, matau, kokia ji buvo mylima.

Jonuks

pakildamas

Dėkui – labai dėkui už tokį pasākymą!

Mārė

širdingai

O gāl ji būtų mylėjusi ir mane.

Jonuks

artyn prieidamas

Kur ne! Kur ne! Būtų mylėti turėjusi!

Mārė

Tikrai skaudu, kad jos nebėra – kad nebegaliu ją pamatyt, su ja pasišnekėti.

Jonuks

Skaudu be gālo buvo! – Tik dabar – tarsi ji kalbėtų pati su manim. Kiekvienu savo žodiu ją māt primenate –

Dainuojama vėl artiau. Girdėt žodiai

Ar ant jūrų kreipt? Ar ant maružių?

Ar ant tojo dvaružio, kur auga māt mergužė.

Nei ant jūrų kreipt, nei ant maružių!

Tik ant tojo dvaružio, kur auga māt mergužė.

Jonuks

eina atgal į savo vietą ir klausos.

Mārė

taipo-jau pasiklausiusi

Rodos ateina pas mus! Žengia per kiemą.

Ji paslepia juostą ir pradeda vėl vyti gijas.

Jonuks

atsisėsdamas

Ir negāli eiti savo keliais!

Mārė

Ir aš jų nelaukiu! O kaip tik dabar ateina! Žino gerai, kad neeisiu su jais.

Jonuks

Nei – aš!

Mārė

Kaip visa tai šiandien tik ypatinga!

Jonuks

Labai – ypatinga!

Mārė

tai ir – numānote?

Jonuks

Kas dārosi – nesuprantu –

Tylu.

11-Reginys

Ānē, Mārē, Jonuks.

Ānē

ieidama apsižvalgo

A, šviesu! Ypatinga! O tu ir namiej? Tiek tavęs ieškojau! Viena kartą jau ir atbėgusi buvau. Neradau tavęs.

Mārē

vyniodama nuo kėdių gijas

Kaip nubėgai upėn, ėjau į kálną ir grįžau namon.

Ānē

O aš kaip višta, tai šen, tai ten!

Mārē

Imk gijas ant rankų! Lengviau vijasi.

Ānē

O kodėl ir lygiai šį vakarą viji?

Mārē

Jeib Urtėlė nieko nenumanytų apie juostą. Dār ir reikia gijų. Ir ką reiškia, kad šiandien vijama.

Ānē

kelis kartus į Jonuką pažvelgusi

Berods! To nei neatminiau.

Tada prisilenkusi prie Mārės

Manyk, tai tas tur - būt mane pirmai taip išgandino. Maniau tu tše, o dabar matau Švintų Jonuks.

Ji suklega tyliai.

Jonuks

māžum į ją atsigrėžęs, sau

Ir dār juokiasi!

Mārē

O kaip tai buvo?

Ānē

Prišokusi norėjau tave nutvėrti! Na, buvo šaunus māt apsirikimas.

Mārē

Bet kām ir tokia ūmi!

Kalbėjimas

ir juoksmas lauke aiškiai girdėti.

Abi klausos.

Ānē

Īvadysiu ģ vidu.

Jonuks

sau

Ir vĕl patytios!

Mārĕ

Ei test! Kad panorĕs ir pātys ģeis

Ānĕ

Lekšu Jurgis tikrai tame bŭrĕlyje.

Mārĕ

Kur jo nebŭta!

12-Reginys

Gryta, Mārĕ, Ānĕ, Jonuks, vĕliau Erdmĕ, Ilsĕ, Jurgis, Urtĕ ir kĕlios kitos.

Lauke garsiai kalbama.

Gryta

ģeidama

Mergĕlĕs, ųmonĕs jau eina ģ kalnā. Ar neeisime ir mĕs visos?

Ji nusistĕba iųvydusi Jonukā.

Mārĕ

Mums ir vĕliau dār bus laiko. Ar gāl daug degs ugnių ųģ vākarā?

Gryta

susimāųtiusi

Tai – kaųi – kaip –

Ānĕ

Rodos turĕtų bŭti daug. Toks graųus vākaras!

Ĥ Grytā

Bet ģvadinki ir kitas! Tegul ģeis! Dār anksti.

Gryta

tuojau atsisukusi ųaukia pro duris

Na, ar neģeisite? ųiųon net ųibintas uųdegtas!

Erdmĕ

Ĥiname!

Ilsĕ

Mātĕme ųiburģ!

Kitos

O kaip ųviesu! – Uųdegtas! - Nuostabu!

Erdmĕ

Graųu su ųibintu stuboj. Bet lauke dār visai ųviesu.

Visos ųiųri ģ ųibintā.

Gryta

ī Ilšē

O jūsu Jurgis nejeina?

Jurgis

pro merginas prasībriaudamas

Tai kaip merginos manēs laukia!

Urtē

už jo įeina su keliomis kitomis pasišnekėdama.

Gryta

Kas laukia? Paikasis Ansas! Norėjom žinoti, ar jau eisite dėl ugnių.

Jurgis

Paklauskite paikojo Anso!

Ānė

Kaip jis atkerta!

Urtē

ī Mārē

Tu viji ši vākarą?

ī merginas

Eikime mergėlės! Visos imsime valandėlę vyti!

Jurgis

ī Grytą

Jei manēs nebūtų! Tuoj žvalgytūtės.

Merginos

ī Urte

Mielai! Vyniosime! Nebus visoms! Duok!

Jos apstoja kedės ir ima dvi bei dvi verpalus ant rankų, o tretioji vija.

Ilsė

ī Jurgį

Ne tiesa! Nereikia tau painioties tarp mūsų.

Jurgis

Jums irstinėti tikau. Dabar jau nusibodo! Na – trauksiuos.

Ilsė

Būtai galėjęs tuoj eiti su kitais bernukais.

Jurgis

apsižvalgęs ir išvydęs Jonuką

Ir eisiu. Štai, jau ir vienas draugas! Lābą vākar, Jonukai! Ką tše veiki, vaike? Ar tau nebaugu?

Jonuks

Eiki sau! Aš nebaugštus.

Jurgis

O kad merginos tave apniks?

Mārė

Ko jį užkabinatė? Jis laukia tėvo. Duokit pakąjū!

Jurgis

O tai, ką girdiu! Jonukai! Viena jau net užtaria. Vaike, ar žinai, kiek tai reiškia? Bet apsirinkate. Jis neves nei vienos.

Mārė

Pliuškis buvęs ir pasilieka!

Jonuks

Kad vesiu, tavęs tikrai neatsiklausiu.

Merginos garsiai nusijuokia

13-Reginys

Jogaudienė, buvusieji.

Jogaudienė

pro duris kairėje

Mariut, eik šen valandėlei!

Mārė

Tuojau.

Į Ānę

Vyki tu! Erdmė viena palaikys. Tuoj grįšiu.

Išeina.

Viena kitų

Aš laikysiu! Duok!

Ima gijas ant rankų.

14-Reginys

Buvusieji be Jogaudienės ir Mārės, ir keli svetimi prie lango.

Jurgis

Ištikrujū, Jonukai! Neįtikėtina, kiek jau prakutęs. Bet dabar tik būk patogus! Užtarėjos netekai. Ir aš vienas dabar teesu tik tavo gynėjas. Žinai, merginos vylingos.

Jonuks

Ką aš žinau, mano dalykas!

Jurgis

Na, na! Tik nesišiauški!

Gryta

Pagaliaus Švintų Jonuks jį dār ir išmes laukan!

Jurgis

Ar tai reiškia, kad pas jus ateitiau? Jau pasiliksiu prie Jonuko.

Jis atsisėda šale Jonuko ir pradeda jį glamžyti.

Mudu vis dėlto geru bitiuliu!

Jonuks

bando jį nusikratyti.

Keli svetimi bernukai

žvelgia pro atvirą lango į kambarį.

Vienas jų

tāria

Eikim į kalną! Laikas!

Jurgis

Tik eikit sau! Vis dār paspėsime!

Ānė

į Grytą

Lai jie dāro, ko nori! Mēs veikiau dainuosim.

Ilsė

Tikrai! Dainuokim!

Erdmė

Linksmą dainėlę.

Gryta

Gāl: O didi, didi stebuklai –

Kitos

Taip! Gerai! Ta tinka! Pradėkim! Pradėkim!

Gryta

pradedą¹

O didi didi stebuklai buvo

Ir užšālo āžars vasarātėj!

Kitos tuojau pritaria. Ir vyriškėjie pro atvirą lango. Dainuojami tie pātys žodiai kartotinai. Antras balsas dainuoja:

O didi stebuklai ir tt.

Vyriškėjie:

O didi stebuklai!

Vāsaroj užšālo āžars

O stebuklai tai didi!

O stebuklai tai didi!

15-Reginys

Kalvutienė, visi buvusieji.

Kalvutienė

pasirodo gilumos duryse ir pasilieka stovinti su tikru papykimu, jaunimui dainuojant. Pagaliaus sušunka

Ar ir nesiliausit, svieto vaikai! Bėga lenktyn peklon, tarsi visai apākę! Dainuoja, juokuoja. O pražūtis už akių. Oi, tas mūsų Kūkaitis! Kaip mano širdis atsigāvo

---

¹ Gaida šitoji:

pasikalbėjus su juo! Tikrasis Eliošius! Leisk ugniai kristi ant tų svietvaikių! Ar dār nesiliausite! Nors pasakysite, ar šaltyšius jau namiej! Viską palikusi atbėgau – tuojuo prasidės susirinkimas, o jie nei nesiklauso – –

Jaunimas

jai kalbant pradėjo išlengvo kvatoti, ir pasiliauja daināves.

Jurgis

Tik mātote, kad jo tše nėra.

Kalvutienė

ateina artyn į Jurgį žiūrėdama ir pamatiusi Jonuką

O kas dabar? Jonukai, vaikėli, sūnyti, ir tu tše? Ar jau taip toli nuklydai? Mano Barbutė senai susirinkime.

Kiti

visi garsiai kvatoja, jai kalbant.

Jonuks

Tėvas liepė šišon palaukti – –

Kalvutienė

O tai belaukdamas ir pamiršai visa. Ar nežinai, sūnyti, kokie ten žmonės, kad tik ten širdis glaudiasi prie širdies, kad tše marti randa jaunikį ir jaunikis martią? Eik, vaikėli, paliki piktajį svieta! Ką pasakys mano Barbutė? Grįžtu! O tavęs nebus. Eikš dobilėli! Ar pasirinksi svieta dūkrą?

Jonuks

Ne – é.

Vėl visi garsiai kvatoja.

Kalvutienė

Tai eikš, sūnėli, eikš! Girdi, kokios jos išpatvārusios!

Ji bėga atgal angon.

O tie svietvaikiai! Visi bėga peklon! Ir jis su jais! – Ar tai neeisi?

Visi

dār labiau juokiasi.

Kalvutienė

išbėga laukan.

Svetimieji

bernukai paeina nuo lāngo, lauke garsiai kalbėdami ir juokdamiesi.

16-Reginys

Visi buvusieji be Kalvutienės ir svetimųjų.

Jurgis

į Jonuką

Tai girdėjai! Žuvęs esi, žmogėli, be jokios dvejonės! Jau reiks jį apleisti ir gana!

Jis palieka Jonuką ir kreipiasi į mergeles; ir didiai nusilenkdamas sāko

Visai nusižėmindamas meldiu mane priimti į savo draugiją. Tik dār nebūsiete tiek pražuvusios, kiek mano nepalaimingasis bitiulis Jonukas.

Urtė

Kad patogus būsite!

Jurgis

Kur jau nebūsiu! Kur nebūsiu!

Urtė

rodydama į kėdę šale durų gilumoj

Tai atsisėskite tše!

Jurgis

Dėkui! Dėkui! Jeigu bus gālima atsilygišiu už tokią malonę. Ir dabar patarnautiau savo patyrimais...

Ānė

Bene, kad galiausiai suprastūme, jog kitur veršiai dār didesni negu mūsiejie.

Jurgis

Ir kiti gyvuliai! Kaip pėrnai manėveryj buvau...

Erdmė

Apie manėverį jau perdažnai girdėjom.

Jurgis

Bet ne apie bites!

Urtė ir kitos

Papāsakokit! Papāsakokit! Klausysimės.

Jurgis

Nu-gi tai taip! Buvom kvartieroj prie kai-kurio dvaronies. Labai gražus jo daržas. Médiai augšti, kad jau dėbesis užkliuvo. Ir po tais médiais, kur tik žiūri, bitių auliai. Nei suskaityti negalėjai. O bitės – tokios didelės kaip āvės ...

Merginos visos

Kaip āvės! Ha – ha –ha –

Jurgis

Taip! Didelės kaip āvės!

Merginos vėl juokiasi.

Jonuks

visai palengva.

O kaip įlindo į aulį?

Jurgis

visai nustėbęs dairos, tad ūmai sušukdamas

Tesižino, kaip jos įlindo!

Merginos vėl garsiai kvatoja.

Jonuks

Taip tik jau senai niekas nesumelāvo.

Atsikėldamas

Ir kitur galėsiu palauk! Kām tšeti...

Merginos vėl nusijuokia.

Jurgis

Ne – ne! To tu nedaryk!

Taipo-jau atsikėldamas

Gali ramiai pasilikti! Jeigu jau nusidėjęs, tad ir pakėsiu bausmę. Ir vienas sau nešiu ugnį į kálną. Tegul degs tada laužai ir mane suspirgys!

Ilsė

Tu – neši ugnį? Tylėt negālint, nedega ugnis.

Jurgis

Tai eikite su manim, o aš daugiau papāsakosiu.

Ilsė

Jau tik dangykis vienas!

Gryta

Mės mieliau pasiliekame prie Jonuko!

Kitos

visos per viens kitą

Tikrai taip! Žinoma! Prie Jonuko! Visos prie Jonuko! Mės pasiliekame.

Jos jį apspeitia.

Jonuks

Tik nepradėkite paikauti!

Merginos

Kur-gi! Kas paikaus! Mės gudrios! O linksmos! Tik tu būk protings!

Jurgis

Dabar žiūrėki, kaip joms iškliūsi! Esi gyvs dingęs. Aš leisiuos.

Išbėga.

Merginos išdykusios kvatoja.

17-Reginys

Buvusieji be Jurgio.

Jonuks

Nekliudau jūsų! Ko tai norite iš manęs?

Merginos

Nieko! Pamatysi! Prajuokinti! Pažaisim! Kad pasirinktai vieną!

Ilsė

Ar leiski pasirinkt!

Jonuks

Leist – pasirinkt?

Gryta

O kai! O kai!

Kitos

Pagausime! Vienai jau teksti! Neiškliūsi! Turi tekt!

Jonuks

Ar jūs visai –?

Erdmė

Taip vis – gaudomės vyrus!

Jonuks

bandydamos iš jų tarpą išbėgti

Tik dār tše bus išeiigos!

Merginos

bėgdamos vynioja aplink jį gijas

Susirask! Ieškoki! Apspeiskim! Iš visų pusių!

Ilsė

Merginoms į rankas patėkęs, nebeištrūksi!

Jonuks

Sutraukysiu gijas!

Ānė

ir kitos kartu

Pabandyk! Pabandyk! Greitai! Smarkiai!

Erdmė

Merginų ryšiai drūti.

Kitos

Nesutraukomi! Nėra tām vyrų! Jonuks pirmasis būtu!

Jonuks

Tokių paikumų tik netikėjau patirti!

Merginos

garsiai kvatoja.

Erdmė

Iš merginų dār daug daugiau patirsi!

Jonuks

Tik nepadūkite!

Merginos

Ne – é! Ne – é! Ne – é!

Erdmė

Išbėgkime!

Ilsė

Ir užrakykime duris!

Urtė

Teisybė! Užrakysime!

Jonuks

Ar jau visai kraustosi?

Merginos

Ne – é! Ne – é! Ne – é!

Gryta

Tai kad į merginas išpainioji.

Ānė

Visai susiveli!

Jonuks

Niekumet nesusivėliau ir nesusivėlsiu!

Ilsė

Na pamatysime!

Ji mėta gijas jām ant galvos.

Gryta

Meskime visos! Bėgkime!

Merginos

visos savo gijas mėta ant jo ir išbėga.

Urtė

Mergėlės, ką motynėlė pasakys!

Ir ji bėga laukan.

18-Reginys

Jonuks

vienas pasilikęs ir tąsydamas gijas

Pasiutusios! Nesijautia! Nors plyšk iš ėpmaudo! Supilti reikėtų visas!

Išlengvo nurimsta ir gijas ramiau nusiimdamos tĀria

Kad ir aš toks kvailas būčiau, visa sudraskytiau.

Jis klausos. Durys rakinamos.

Ištikrųjų rakina. Jurgis nei ištolo toks nelĀbs, kaip tos merginos! O tos bobos mĀn apie vedimĀ! Niekumet! Niekumet! Nieko joms nepadariau, o jos mĀn taip! Vienas patylias!

Nusikliudęs nuo gijų

Dabar ką veikus, kad ne pamatyti mane taip dĀr ir – Ar nereikės tik lipt pro lĀngĀ?

Eina lĀngan.

Didis juoksmas lauke.

Jonuks

grįžta ir žiūri į gijas

GĀl geriau ir būtų gijas išpainiojus!

U ž d a n g a .

II-Veiksmas

Vaidykla

Ūkininko kiemas.

Mediniosios gyvenamosios trobos matyti sąsparos kampas vaidykloj nuo vidurio mažumą kairėn, trobos gale vienas lāngas, po kuriuo suolas, toliau kairėn trobos sienoj už kampo kitas lāngas. Už jo priebutis. Šale jo kitas suolas. Pagal trobą gėlių daržėlis. Tvorėlė tvėrta nuo kampo kairėn. Tvoroj vartėliai. Ties trobos galu liepa, kuri ir beveik visiškai jį apdengia. Kita liepa auga toliau dešinėn sau viena kieme. Gilumoj ir visai dešinėj kitos liepos ir mažas beržynas. Pro lāngą trobos gale žiburys švietia. Bet lauke dār šviesoka. Saulė vos nusileidusi už kālno. Veikimas sėka buvusijį be laiktarpio.

1-Reginys

Ānė, Gryta, Erdmė, Ilsė, Urtė, Jonuks (kambaryj)

Merginos

išeina iš gilumos po liepa ir žiūri atgāl – ir į lāngą trobos gale.

Ānė

išeidama.

Ką jis dabar tik veiks –?

Gryta

Jis bandys pro lāngą lipti!

Erdmė

Kažin ar ir drįs?

Ilsė

Dabosime!

Kitos

Taip! Visos žiūrėsim! Dabosime! Stosimės prie sienos.

Jų kėlios

prisiglaudia visai arti sienos ir tyli. Tiktai kartais jos viena antra kvatoja.

Kitos

liepia tylėti.

Ānė

pasilieka dešinėj nuo palāngio liepos.

Jonuks

po valandėlės žvelgia pro lāngą.

Merginos

garsiai suklegia.

Jonuks

traukiasi; bildesis girdėti, tarsi suolas ar kedė apvirsta.

Merginos

visos šoka prie lāngo žiūrėti.

2-Reginys

Keli vyrai, buvusiosios.

Vienas vyras

nėša dėgalą ir eina tarp beržų gilumon.

Keli kiti vyrai

jį sėka kiek atstu už jo eidami.

Ānė

pastebėdama tą žmogų su dėgalu šaukia

Indra, jau nėšat ugnį? O kur uždegsite? Ant Rambyno bus Gydeikio, Augštekieio ir Būdvilos ugnys.

Merginos

visos atsigrėžia ir ateina priekin.

Vienas

einantiųjų

Nešnékink jį! Žinai, kurs ugnį nėša, tur tylėti. Šviesdama, ugnis pati kalbės.

Urtė

Kur nuneš jis savo ugnį?

Kitas

praeinantiųjų

Eik ir žiūrėk! Gāl jis panorės Tilžę apšviesti.

Vyras

su puodu iš kurio žėri, eina prošālį.

Erdmė

Mat, tše vėl kits! Bet ką jis nėša!

Ilsė

Tas, tur-būt, puode paslėpęs ugnį.

Erdmė

Gāl taip ir tikriau! Jį seksime!

Urtė

Bet mesti vainikus, ar jau suleisim? Dār kiek matyti saulės šviesa!

Kitos

Teisybė! Mesim! O šviežius vainikus! Bėgsime į savo darželius!

Ānė

Aš eisiu dār Mariutę pavadinti!

Kitos

Neužtruk! Nepasilik per ilgai! Mės tuojau sugrišim!

Nubėga gilumon

3-Reginys

Jonuks, Ānė

Jonuks

tuo tārpu žvelgęs vėl pro atvirą lāngą

Merginos kaip nelābos dvāsios!

Ānė

prieidama

Jonukai!

Jonuks

atsitraukdamas

Dār viena tše?

Ānė

Aš tikrai nekalta. Meldiu, māt nepykti! Kitos tokios išdykusios, ir mane įpainiojo.
Aš tikrai nieko pikto nemaniau.

Jonuks

Tik jau leiskis!

Visai atsitraukia.

Ānė

Jonukai! Tik reikėtų suprast! Ar nebegirdit?

Ji žvalgos

Kur dabar dingsiu! Gryta ateina. Ką pamanyš!

Nubėga dešinėn.

Tylu.

4-Reginys

Gryta, Jonuks.

Gryta

ateina iš gilumos, dairos ir, priėjusi prie lāngo tāria

Jonukai! – Jonukai! Klausykis manęs!

Jonuks

Kām tik ir tytiojatės manim!

Jis užveria lāngą.

Gryta

Nors vieno žodio dār klausykis! Tik nepyksi! Mane pažįsti! Esu visai nekalta.
Kitos tokios išpatvārusios, visaip išdykauja!

Ji bėldia į lāngą

Klausykis manęs! – Nesiklauso! Nebenor klausyties! Tai kad įsileidau su kitomis!
Gāl ir visa pranyks!

Atsisėda po lāngu ant suolo ir tyli. Tada sāko

Nors neišžiūrėtų taip greit į kitą! Gāl tad pamirš šį vākarą. Buvau visą taip gražiai
sumānįsi! – O dabar!

Pažvelgia kairėn

Bet ar ne Kalvutienės Barbė? Ištikrujū!

Ji atsikėlusi dār kart pažvelgia ir eina greitai dešinėn.

Dainėlė¹

tuo tārpu jaunimo dainuojama, atskamba iš tolumos:

Žyd girioj avykamša! Žyd médių katra šaka!
Raudonuoja dobilai, mirga tolimi laukai.

4-Reginys

Jonuks, Mārė.

Jonuks

rūstas išeina iš gilumos po liepa ir sustoja.

Mārė

ateina už jo ir tārta

Visai rāmūs būtūt galėję viduje pasilikti.

Jonuks

Jokiu būdu! Géra tik kad jūsų motynėlė nieko apie visa neišgirdo.

Mārė

Juoksmas buvo gana garsus. Bet nereiškė nieko pikto.

Jonuks

Apmaudings esu begālo! Nelabumas merginoms tikrai jau prigimtas.

Mārė

Pamirškite! Tik niekai. Atminkite to, kas gražu, ir āpmaudas nuslinks!

Jonuks

Nieko negaliu atsiminti. Ir nenoriu. Visai tiesa, ką jau senai žinojau. Kur daug meginų, tše vieni kvailumai. –

Mārė

Ir turiu tuojau eiti į vidų. Bus gana dārbo su tomis gijomis.

Jonuks

To – rods aš nenorėjau! Bet kad jau eiti reiktų, eitiau drauge –

Mārė

Ar tai turėčiau pasilikti?

Jonuks

Ne – ne! Jau viens – pabūsiu.

Mārė

Mat, mano rūtų daržėlis!

Jonuks

pažvelges į jį

Merginos visos – taisos.

---

¹ Gaida šita:

Mārē

Tše dažnai būvu. Ižengkit! Pasižiūrēkit, kol vēl neateisiu!

Greitai nueina atgāl gilumon.

Jonuks

atsigrēžēs žiūri į nueinantiają.

Ir vēl – paikai – prasitariau!

6-Reginys

Jonuks.

Dainėlė

jaunimo dainuojama vēl atskamba, bet artiau. Žodiai šie:

Linksmā mergaitės šrdis. Gyvai jos žėri akis.

Meilė kaip skaidri diena užtekēs jai saulėta.

Jonuks

pastovėjēs valandėlę, žvelgia į Mārės rūtų daržėlį, klausos ir eina artyn. Dainėlei nutilus tāria

Dainėlė – skāmba – o tše – jos kvėpia daržėlis! – – Josios daržėlis! Ir taip – ramu.
– Ar tik nesakydavo motynėlė – apie rūtų daržėlį, kad – šventas? Kad jis slapybių –? Bet kad bernukui leista įeiti, kad kvietiams žengt pro vartelius – –? Visai pamiršau, ką reiškia!
– Ir klaustiau Mariutę – Turb-būt žino, kaip motynėlė žinojo. – Bet ne – negalima. – Ir neeisiu! Veikiau pabūsiu – šišon!

Atsisėda po lāngu.

Dainėlė

vėl skamba, bet toliau.

To neišvėngsi, mergyt. To neaplenksi širdyt.

Tai laiminga, tai liūdna! Va, tai meilės dovana.

7-Reginys

Barbutė, Jonuks.

Barbutė

ateina priešakjį iš kairės

Ir tše dār besėdįs! Tuoj prasidēs susirinkimas. Motynėlė liepė vadinti. Tur-būt tavo tėvas ir jau nuėjęs!

Jonuks

Jis žadėjo šišon ateiti, tai ir ateis. O dabar ir patsai noriu pasilikti.

Barbutė

Mansdėl sėdėk tše visą āmžiu! Aš jau tikrai tą gausiu, kurs mār lėmtas.

Jonuks

Bene jau vis taip!

Barbutė

Ir tik neįsidinguoki, kad kuri tekēs už tavęs! Kad motynėlė ką susigalvojusi, nors tu nesvajok, būk aš tavęs laukianti.

Jonuks

Ir nesvajoju! Nei-gi nevesiu niekumet.

Barbutė

Tai neesi su manim?

Jonuks

Ne – é!

Barbutė

Tikras esi dudkaklis! Dār apgailėsi! Aš tik nebėgsiu tave pāskui. –
Bėga kairėn.

Jonuks

Ir nereikia! – Tikra – sloga!

Giedojimas¹

girdėti iš kairės. Giedama keliais balsais.

Kur tiktai aš vaikštinėju,
atsisėdu, stovinėju,
Jezau, tu mān atmintyj,
vakarais ir rytmetyj.

Visą aš mielai paliktiau,
jeib tik tau visai įtiktiau.
mano tu išgānymas!
Vienas tu mān mylimas!

Jonuks

pakyla nuo suolo ir ateina mažumą priekin kepurę paimdamas į ranką.

8-Reginys

Mārė, Jonuks.

Mārė

atveria lāngą už kampo į savo daržėlį ir klausosi. Giedojimui nutilus, ji sāko

Gražu – ir šventa, ar ne? Mielai klausaus.

Jonuks

pažvelgęs ir ją pastebėjęs

A! – Taip! – Gražu ir šventa!

Mārė

Rodos visa gražu, kad maloni yra širdis.

Jonuks

Ir žinot pasakyt! Visai tiesa! Tik biauūrūs žmonės visa apibiaurina!

Mārė

Ar tai ir neižengsit į mano daržėlį? Mano tai šventiausioji vietėlė!

---

¹ Gaida imta iš rinkinio: Giesmių Balsai (Nrs. 77), kurį išleido draugija Litauische liter. Gesellschaft Tilžėj 1894. mts. Ji šitoji:

Jonuks

Į jūsų darželį? – Vėl kvietiate! – Bet ne, ne! Tai – kažiką reiškia. Motynėlė ir dainėlė išdainuodavo.

Mārė

Nemanykite tai, ką reikšti galėtų! Bet įeikit, jeigu tik miela yra. Tuojau ir pati išeisiu. Jau tėvas išrašo ženklą, kurio reikalingas.

Jonuks

Malonu labai pamanyti, kieno tai daržėlis!

Mārė

atsitraukdama

Tuojau išeisiu!

Padingsta nuo lango.

Jonuks

O tik – įžengti – negaliu.

9-Reginys

Jonuks.

Dainėlė toli vėl skamba

Žyd girioj avykamša...

Pradėta ir neišdainuota nutrūksta.

Jonuks

priėjęs prie vartėlių, žiūri žemyn į darželį

Kokie tše ypatingi vingiai! – Gāl ir nebūtų nieko, kad įeitau! – Mariutė ne tokia, kaip visos kitos!

Jis ilgai stovi ir žiūrėdamas tyli. Tada prataria ypatiai jausmingai

O motynėlė! Koks slėpinys yra tokia mergaitė!

Daina pirma pradėta, dabar girdima labai toli.

10-Reginys

Urtė, Jurgis, Jonuks.

Urtė

ateina iš dešinės tarp mėdių, norėdama eiti trobon.

Jurgis

atbėga už jos ir tūria slaptinai

Urtė! Urtė! Klausykis dār nors žodėlio! Nors vieno žodėlio!

Urtė

Neturiu laiko! Reik atraktyti duris. Motina gālė labai supykti.

Jonuks

išgirdęs juos, krūptelėja ir apsižvalges greit eina į darželį už kampo.

Jurgis

Kur ji tau pyks! Juoką supras. Tiktai klausykis nors akies mirksnį. Žinai senai, kad tave myliu. Tai pagaliaus ir tu pasakyk, kad mane myli.

Urtė

sustoja, nuleidia akis ir tyli.

Jurgis

Pasakyk, Urtė! Tark, širdyti!

Urtė

Nežinau – –

Jurgis

Tai nenori sakyti? O aš tau abi rankeli nubutiuočiau, kad nors vieną kartą tą žodėlį išgirstiau.

Urtė

Negaliu nieko pasakyti.

Jurgis

Kodėl ne, mylima mergyte?

Urtė

Ir tai negaliu pasakyti.

Jurgis

O aš to taip labai meldiu.

Urtė

Tave įkenktų.

Jurgis

Sakyki, ko nori, aš visa pakęsiu.

Urtė

tyli, žvelgia žemyn ir koja žarsto smiltis.

Jonuks

sau daržėlyj

Niekumet – niekumet nemelstiau taip merginos!

Jurgis

Tai tik sakyk!

Urtė

Ar ne supyksi?

Jurgis

Tikrai ne!

Urtė

Tai ir pasakysiu. Tu visiems esi āpjuoku!

Jurgis

Aš? Tik ne aš, mergél!

Urtė

Tik! Tik!

Jurgis

rūstai

Ko tu neprasimanai!

Urtė

O ką mán pažadėjai?

Jurgis

Ar ir žinai, ką mán pasakei? Tik neesu Švintų Jonuks!

Urtė

Kad žinotai, jog jį ir garbėj laiko, nors juokiasi jo bailumu. Bet –

Ji vėl tyli.

Jonuks

Mane garbėj laiko? – Kas tik tenka išgirst – Mariutės daržėlyj! Negāli būt! Ir nenoriu girdėt –

Eina lig priebutio.

Jurgis

Tai pasakyki pagaliaus visa griežtai!

Urtė

ilgstindamos

Jeigu jau išgirsti nori – – Peikia tave! Sāko ésas vėjo lekėtas. Sāko, kurs daug niekų suplepa, pats niekis.

Jurgis

Bet ar ir būtų galima? Negaliu tuo tikėti! O tu negalėtai mane mylėti?

Urtė

tyli, tada išlengvo tāria

Netrukus ir aš būčiau peikiama. O sāko, meilė, jei tikra, turinti kėlti žmogų.

Jurgis

Tai palieпки mán, kā daryti turiu! Ir aš paklusiu.

Urtė

Pirm viso nebemeluok! O po métų vėl gali mane paklausti, kaip šiandien.

Jurgis

Po visų métų? O tai tat, kuo atsiliepi?

Urtė

eidama

Tuo atsiliepiu.

Jurgis

stodamas jai į kėlią

Taip tu m̄an nenueisi!

Urtė

Tai grįšiu atḡal!

Jurgis

Tik nepaimsi m̄an vis̄a viltį!

Urtė

Ar paimu? Sakiau, po mėtų gali mane vėl paklausti. Ar tai negana? O vis̄a tą laik̄a būsiu budri.

Nueina.

Jurgis

Bet nors palauki! – Eina! – Tai dabar, ką veiksiu! – Jei mergėlės nori, atsižadėki juok̄ams! – Nors niek̄am nesigirtų, kad jos klausiau! Nelėmta! Reiks d̄ar kart šiandien kalbinti.

Nueina dešinėj gilumon.

11-Reginys

Erdmė, Gryta, Ānė, Ilsė ir kitos, Jonuks (rūtų daržėlyj).

Merginos

ateina tylios iš gilumos viena po kitos su šviežiais rūtų vainikais ant galvos ir, visoms susiėjus, žengia taipo-jau tylios kelis kart aplink mėdį, j̄am nugar̄a prisukusios. Tada sustoja ir sviedia kiekviena savo rūtų vainikėlį per kairijį pėtį atbulai į mėdio šakas.

Mėtusios visos stovi tylėdamos ir žvelgia žemyn. Tada atsigrėžia į mėdį ir vėl žiūri tylėdamos.

Jonuks

atėjęs tuo-tārpu prie daržėlio vartėlių, t̄aria

Tai kaž̄i, ar jau nuėjusiu? Kas? – Vėl merginos? O – rimtos! Ištikrujū nuostabu. – Visa kitaip! Ar tik neapkerėtas, kad esi rūtų daržėlyj?

Žiūri, ką mergaitės d̄aro.

Erdmė

Tšė nukritęs vainikėlis!

Gryta

Ir tšė! Neišteklės šiais mėtais. Katros jisai?

Ānė

Vienas rodos kybo. Mėdis palaikė vainikėlį!

Ilsė

Tai bus vestuvės! Bet kur jis? Nematau.

Kitos

Žiūrėkim! Kur kybo? Nematyt!

Jos susieina žiūrėt į mėdį.

Jonuks

Kad jos ir vis tik apie ištekėjimą! O taiko žaliajį vainiką – į žalią mėdį! –
Neišmanysi!

Erdmė

į Ąnę

Ar judvi su Mariute nemetėti jau kartą šiandien vainikėlių?

Ānė

Neklausinėk!

Erdmė

Tai abiejų nukrito?

Ānė

Nevalia m̄n pasakyti.

Erdmė

Mariutė tikrai d̄r šiais mėtais ištekės.

Ilsė

Kaži keli nukritę vainikėliai!

Kitos

žiūrėjusios žemyn

Visi! Ištikrųjū! Nei vienas nepasilikęs! Tai kas mums lėmta!

Ānė

Ḡl ir nepadaryta, kaip reikia! Eisime veikiau pas Kérkojienę. Ta pranašaus!

Ilsė

Bus niekai!

Ānė

Jos žvilgis slėpinių žinojims!

Erdmė

Tokia tyli, perdaug nepasakys.

Ānė

Bet kad nunešim žv̄akių!

Ilsė

Kas turi jų?

Gryta

Aš dvi turiu.

Kitos

Ir aš! Aš vieną. Ir aš! Eikim! Eikim!

Eina gilumon.

Ānė

į Erdmę

Ar ir žinai už ko Mariutė ištekės?

Erdmė

Rodos žinau tikrai. Eikš, pasakysiu!

Nueina gilumon.

12-Reginys

Jonuks

Mariutė – ištekės! O mano motinėle! Kaip tai skaudu! Nors tu mane paguostai!
Daržėlis jos m̄n lyg pranyksta. –

Jis išeina nusiminęs.

13-Reginys

M̄rė, Jonuks.

M̄rė

ateidama

Štai, atnešu ženklėlį! Ar tai jau norit eiti?

Jonuks

Dėkui! Dėkui! Taip! – Jau einu. – Turėčiau. – Nors tėvas ir – palaukti lieppė.

M̄rė

Klausyt reikėtu. – Ar ne miela pabūt?

Jonuks

Miela? – Ne! Negaliu tše pasilikti! Ne! Ne! – Gāl tėvas ir nebeateis! – O m̄n – taip
– lyg ...

M̄rė

Kas atsitiko? Eisiv į daržėlį! Tše malonu. Ir tše suolėlis. Eisiva abu!

Ji eina į savo daržėlį.

Jonuks

ilgstindamos stovi

Ir taip m̄n ypatinga! Daržėlio kvāpas – tur-būt apima! –

M̄rė

atsigrėžia

Negāli būti. Tik eikiv! Lengvas rūtų kvāpas.

Jonuks

jā sekdams

Kad ir visi jausmai apsivertia! – Skaudu – daržėlyj ir –

M̄rė

Kas būtų – buvė?

Jonuks

Pats nežinau. Rods – išgirdau tše – žodį...

M̄rė

Kurį? Kas tārė?

Jonuks

tylėjęs

Ir – pasakyti – negaliu!

Mārė

Ar jis skaudus?

Jonuks

tyli žvelgdamas žemyn

Labai!

Ir dabar abu ilgai tyli. Toliau jų žodiai vis tik po valandėlės girdėt, tarsi lašai nuo médių ląpų kristų.

Mārė

po valandėlės

Gražus šis Jono vākaras – šiais métais!

Jonuks

palūkėjęs

Tuojau ir ugnys degs visur – toli ant augštumų!

Mārė

māžumą patylėjusi

Širdyj turėtų – šviesti – sākė andai Kérkojienė.

Jonuks

Tikrai! Širdyj! Tai būt gražu!

Vėl tylu.

Mārė

Ar neatsisėstuva?

Jonuks

Kad jau taip norite. –

Abu atsisėda toli nuo viens antro.

Mārė

patylėjusi

Tiek daug norėčiau pasakyt – kad nežinau, kuo ir pradėt!

Jonuks

Ir aš. Tik negaliu. – Ir dār norėčiau – daug pamiršt.

Mārė

Pamiršt? Kas būtų jau pamirština?

Jonuks

Kad pasakyti negaliu.

Mārė

patylėjusi

O pirma viduje gražiai pasikalbėjova.

Tylu

Jonuks

Tik tos merginos kad nebūt iėjusios!

Mārē

Dār motyna mane pasivadino!

Jonuks

Daug tai pakęst mān prisięjo!

Mārē

Merginos labai greit išdykauja.

Jonuks

Ir kad manim vis tytiojas!

Mārē

Nemāno nieko pikto. Tik nori pajuokauti.

Jonuks

O kām tai? To neišmanau.

Mārē

Tur būt, kad tokios gyvos, linksmos.

Jonuks

Kaip išdykę vaikai kitą įkenkia!

Mārē

Ir sāko, merginos būsimos motinos ir būsimi vaikai.

Jonuks

Taip – sāko? Kas tai sāko?

Mārē

Nežinau. Sākos taip manyj!

Jonuks

Ir vėl kaip nuostabu! Iš to nebeišbrisiu.

Mārē

Gyvėnims kupins slėpinių. Ir aš tarp jų nesusivokiu.

Jonuks

Taip susikaupia mān šį vākarą. O šventa – aiškiai tai jautiu.

Mārē

Nors kām – kad prasiatart galėčiau!

Jonuks

Kad motynėlė būt gyva!

Mārē

Manau – maštai, ir miela – ir skaudu!

Jonuks

Paguosdavo mane – jinai. Dabar aš vienas –

Mārė

O aš – mielai klausytiaus!

Jonuks

Tik mudu – ar ne tolimu – vienas antrām –?

Mārė

po valandėlės slinkdama artyn

Mielai norėčiau būti artima!

Jonuks

lyg nenoromis slenka taipo-jau artyn

Ir daug norėčiau pasakyti!

Mārė

Gražus – begālo – šitas vakarėlis.

Tylu.

Jonuks

O tas daržėlis! Mielai ir kitą kartą šišon paviešėčiau.

Mārė

Ir pasidžiaug – tų motynėlė.

Jonuks

Ar jūsų kitą kartą – nebebus ?

Mārė

Kodėl – manęs nebūtų?

Jonuks

O kad – kad – ištekėsite!

Mārė

Kad nēr mār kur. Manęs negeidia kaip kitų !

Jonuks

Tai – ištikrujų nieks žinioj?

Mārė

Kitiems bernukams netinku.

Jonuks

O kaip tat gėra! Kaip tat gėra!

Mārė

Ir pagaliaus reikės – mār eiti.

Jonuks

Dār valandėlę! Tik slink artyn! Taip malonu – labai jau malonu – šį vākarą.

Mārė

Nors kitą kartą vėl taip būtų!

Jonuks

Ir aš norėčiau to – labai norėčiau!–

Mārė

nusiminusi

Tiktai kas buvo kart gražu, nebėr taip jau ir antrą kartą!

Jonuks

Nebūk – tokia liūdna!

Mārė

Viena – aš kitą kart sėdėsiu tše daržėlyje!

Jonuks

Ar nevalia m̄n bus ateiti?

Mārė

Kad apsivesit?

Jonuks

Kas eitų už manęs? Mane pašiepia visos.

Mārė

Žinau, kad eitų viena – labai mielai!

Jonuks

O ne! – Kitos nenoriu! Širdis – m̄n skaut! Nors pasiguost galėčiau motynėlei!

Mārė

O m̄n – ar negalėtai – pasakyti – visa?

Jonuks

Tau? – Tikrai! Ir pasakyti ir paklaust – kas taip sunku m̄n –

Tylu.

Mārė

Mielai – ir – atsilieptiau!

Jonuks

susimąstęs

O būtų gāl dār tad skaudiau!

Mārė

Ar ne širdis ką kitą s̄ako?

Ji ima pamažu rūtų vainikėlį į rankas.

Jonuks

į ją pažvelgęs ir pradžiugęs

Teisybė! Ir žinau dabar, Mariut! Tave galėčiau klausti – ištikrųjų. Tave! Ar eitai už manęs?

Jis nutveria jos ranką ir kalba prieš savo būdą labai aitriai

Ar tu tai ištikrųjų eitai? – Ir tėvui pasakytai? S̄ako, jokia mergaitė už manęs neeitų. O net gi tu dabar? Miela Mariute, pasakyki j̄am! Pasakyki j̄am visai aiškiai! Tada jis įtikės.

O jeigu tu – sakytai neeinanti, aš nei vienos ir nebeklaustiau. Tegaliu tik tave paklausti, tik tave – ir šiaip jau nei vienos –

Mārė

žemyn žvelgusi staigiai atsikelia ir tārta graudiai

Rūtėlių vainikėlis – mano rūtėlių!

Jonuks

taip-jau atsistodamas

Ir nieko m̄n neatsakai?

Mārė

širdingai tąsiai

Tu visa jau žinai – labai gerai! Ir visa atsakiau!

Jonuks

Aš – jau žinau? Tiesa, žinau! žinau! Mylima Mariute, begālo miela – tai žinoti!

Jis ją glaudia prie savės.

Tylu.

Mārė

po valandėlės

Tai imki vainikėlį! Mano širdėlės!

14-Reginys

Švintas, Jonuks ir Mārė.

Švintas

ateina priešakyj iš kairės

Kas tai, Jonukai? Bet gražu, vaikėli! Tikrai nebevaikėlis!

Jonuks

visai surizgęs, Mariutę paleisdamas, vainiką rankoj

Ne – é!

Švintas

Rūtų daržėlyj –

Mārė

Kad reikėjo laukti!

Švintas

Labai džiaugiuosi, mano vaikėliai! Eikšte! Būkita palaimingu!

Priėjęs duoda abiem ranką.

Besižygiuodams pamiršau net ir susirinkimą.

Jonuks

Ir aš – nebenorėčiau eit šį vākarą.

Švintas

Norėtai leist jį šišon?

Jonuks

Norėčiau būti prie Mariutės.

Švintas

O ji gāl eitų su tavim!

Jonuks

Kur eitai, Mariut?

Mārė

Eitiau, kur tu eini.

Jonuks

Tai aš į kálną nešiu ugnį! Kad šviestų! O tu žvelgtai ir pasidžiaugtai!

15-Reginys

Jogaudienė, Ānė, Ilsė, Erdmė, Urtė, Jurgis, Švintas, Jonuks ir Mārė

Jogaudienė

atvėrdama lāngą trobos gale

Mariut, kur esi? Vadinki vakarienei!

Mārė

ateidama māžum artyn

Aš – šišon! Eisiu!

Švintas

į Jogaudienę

Ir vėl grįžau. O su naujienomis –

Jogaudienė

Naujienos? Kas atsitiko?

Švintas

prieidamas prie lāngo

Pati nusistebėsit...

Kalba toliau nesuprantamai.

Ilsė

iš gilumos dešinėj ateidama tuo tārų

Bus laikas! Eisime ugnių žiūrėt.

Atėjusi priekin ir pastebėjusi Mārę ir Jonuką

Mergėlės, eikit šen, eikit!

Ānė

O kas tše? A – Mariutė ir Jonuks! O jos daržėlyj!

Urtė

Ar gālima?

Erdmė

Ar nesakiau, kad ištekės!

Ilsė

atsigręždama ir mojudama

Eikšte, mergélės! Šen! Naujienos!

Kitos

ateidamos

Ateiname! Kas tše? A, tai! Žinojau! –

Jurgis

gilumoj dešinėj tuo tārpu

Jonuks? Ar galima? O aš be nieko! Urtél! Urtél!

Erdmė

į kitas

Ar nesakiau! Senai jau numaniau!

Urtė

atsigręždama į Jurgį

Jau pasakiau! –

Jurgis

Nelėmta – mergina!

Nueina.

16-Reginys

Buvusieji be Jurgio.

Kitos

Ir aš! Būsīt palaimingu! Viso lābo! Gyvėnkita sveiku!

Ilsė

Mariut, Jonukai, eikita po liepa!

Erdmė

Skriekim skritulį po liepa aplink juodu!

Jogaudienė

Aš kvietiu vakarienei! Dār švietia žiburiai, Jonuko uždegti, Mariutės kurstyti.

Švintas

Tikras māt džiaugsmas! Visai dār negaliu suprasti, kas pasidārė iš vaikino!

Jogaudienė

Tikrojoj vietoje žmogus ir tampa žmogumi.

Giedojimas

kurs pirma skambėjo, vėl girdėti iš kairės pusės. Giedama

Kad aš su tavim gyvėsiu,
ir vargus mielai pakėsiu.
Džiaugsmas tu māt āmžinas,
ėsams ir gi būsimas.

Visi stovi ir klausos tylėdami. Giesmei nuskambėjus

Švintas

Susirinkimas rodos baigias. Ir mudu nenukākova! Neūš – motélē-vēlionē.

Jonuks

Šale manēs ji buvo visā vākara. Ir mān lyg sākē, mano šios Joninēs. Dabar ī kālņa neštiau ugnī!

Jogaudienē

Aplink žibintā susirinkim pirma!

Merginos

Aplink žibintā! Bus geriausia! Gražu! Eikim! Paskui ī kālņa.

Jogaudienē

Jonuks kaip vyras uždegē ir savo liepsnā neš –

Ugnys

už médių gilumoj dešinēj sušvinta.

Visi

akies mirksnī tylējē tāria per viens kitā

Ugnys! Ugnys jau švietia. Uždegtos ant kalņū! Švietia šalēlei! Švietia visiems!

Daina¹

suskāmba tolumoj.

Visi

nutilē, išlengvo ir pātys pritardami dainuoja. Žodiai šie:

Nešim, brolēliai kalnop ugnis!

Ir mūsų kraštēlis gražiai nušvis.

Ugnys nebijo nakties tamsos,
kad uždegtos vyro širdies drāsos.

Vyro ranka bei tvirta dvasia
ir visā tėvynę palaimina.

Giedant leidiasi išlengvo

U ž d a n g a .

---

¹ Gaida imta iš St. Šimkaus: Mūsų Dainos (Nrs. 18). *Gaidos*